

تبیین غایت در افعال انسان

نگارش: فلاسفه اسلامی

دکتر میثم امین

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد اهواز

نشر خوزان

تبیین غایت در افعال انسان

نگرش فلاسفه اسلامی

دکتر میثم امانی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

سرشناسه: امانی، میثم، ۱۳۵۹ -

عنوان و پدیدآور: تبیین غایت در افعال انسان؛ نگرش فلاسفه اسلامی / میثم امانی

مشخصات نشر: اهواز: خوزان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۲۶-۴۳-۴

موضوع: فیلسوفان اسلامی -- دیدگاه درباره هستی‌شناسی

Muslim philosophers -- Views on ontology: موضوع

موضوع: هستی‌شناسی (فلسفه اسلامی)

موضوع: * (Ontology (Islamic philosophy

رده بندی کنگره: BBR۵۵

رده بندی دیویی: ۱۸۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۲۵۹۳۵

ببین غایت در افعال انسان

نگارش فلاسفه اسلامی

دکتر میثم امانی

چاپ اول: ۳۵۸ / شمارهگان: ۵۰۰ جلد

طرح جلد: محمد جهنگیری

صفحه آرا: سعید عباسی

شابک: ۴-۴۳-۶۱۲۶-۲-۱۷۸

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

نشر خوزان

khuzan.pub@gmail.com

کد پستی: ۶۱۸۵۶-۳۸۱۴۱

تلفن: ۰۹۱۶۵۲۰۹۱۹۷

فهرست

۹

مه مه

کلیات

۱۲

تبیین مسأله

۱۷

ضرورت مسئله

۲۷

پیشینه‌ی مسأله

۴۷

روش تحقیق

بخش اول

۵۱

ابوعلی سینا

۵۲

۱/ مقدمات و مبادی

۵۴

علّت و معانی آن

۵۶

تقسیم علّت به علل اربعه

۵۷

تبیین مدعا در بحث علل اربعه

۵۸

علّت مادی

۶۰

علّت صوری

۶۱

علّت فاعلی

۶۲

علّت غایی

۶۷	روابط علل اربعه
۶۷	رابطه‌ی ماده و صورت
۶۸	رابطه فاعل و غایت
۷۰	رابطه فاعل و غایت با ماده و صورت
۷۵	۲/ اشکالات علت غایی
۷۵	دسته‌بندی اشکالات
۸۷	اشکال اتفاق‌انگاری
۹۷	اشکال عبث‌انگاری
۹۹	پاسخ به اشکال عبث‌انگاری با تقریر اول آن
۱۱۷	پاسخ به اشکال عبث‌انگاری با تقریر دوم آن
۱۲۱	۳/ تحلیل و بررسی

بخش دوم

۱۳۲	شهاب‌الدین سهروردی
۱۳۳	۱/ مقدمات و معانی
۱۳۳	علت و معانی آن
۱۳۴	علل اربعه
۱۳۶	۲/ اشکالات علت غایی
۱۳۶	دسته‌بندی اشکالات
۱۴۰	اشکال اتفاق‌انگاری
۱۴۱	اشکال عبث‌انگاری
۱۴۳	۳/ تحلیل و بررسی

بخش سوم

۱۴۸	صدر المتألهین شیرازی
۱۴۹	۱/ مقدمات و مبادی
۱۴۹	عَلَّت و معانی آن
۱۵۰	تقسیم علل اربعه
۱۵۲	روابط علل اربعه
۱۶۰	۲/ اشکالات عَلَّت غایی
۱۶۰	مناقشہ انگاری
۱۶۲	مناقشہ انگاری
۱۶۸	۳/ تحلیل و بررسی

بخش چهارم

۱۸۰	محمد حسین طباطبائی
۱۸۱	۱/ مقدمات و مبادی
۱۸۱	عَلَّت و معانی آن
۱۸۱	تقسیم علل اربعه
۱۸۳	۲/ کلیت عَلَّت غایی و اشکالات آن
۱۸۴	استدلال بر کلیت عَلَّت غایی
۱۹۰	اتفاق انگاری
۱۹۷	عقب انگاری
۲۰۰	۳/ تحلیل و بررسی

مقدمه

بلایت باوری از آن دست قاعده‌ها است که فلاسفه‌ی اسلامی بر بداهت تصدیق آن پایافزوده‌اند و سابقه فلسفی‌اش را اگر به عقب برگردیم، باید در یونان باستان، در فلاسفه پیشاسقراطی، در آرای تالس ملطی و نخستین مسأله فلسفی بحواله‌م.

ارسطو در پرسش از چرایی نیزها به چهار نوع تبیین دست می‌یازد و فلاسفه‌ی اسلامی به چهار نحوه رجوع. علت فاعلی، علت غایی، علت مادی و علت صوری. از این چهار علت، دو علت بسیار مهم‌ترند: علت فاعلی و علت غایی. علل مادی و صوری، انحصار به موجودات مادی دارد؛ ولی علل فاعلی و غایی مشترک بین همه موجودات است. این دو پرسش، پرسش از فاعل و پرسش از غایت در حقیقت پرسش از آغاز و انجام جهان و انسان است.

فلاسفه‌ی اسلامی باب گسترده‌ای گشوده‌اند و در این مسأله تأملات فراوان نموده‌اند. اگر الهیات بالمعنی الاعم را مقدمه الهیات بالمعنی الاخص دانسته‌اند و اهمیت زیادی به الهیات بالمعنی الاخص داده‌اند، از این روست که مفهوم واجب‌الوجود هم پاسخ به مسأله ابتدای عالم و آدم است و هم پاسخ به مسأله انتهای عالم و آدم؛ واجب‌الوجود هم فاعل است و هم غایت و دو سر رشته هستی را به حقیقت به هم پیوند می‌زند.